

Ag

ARKEOLOGGRUPPEN AB, RAPPORT 2015:15

ARKEOLOGISK FÖRUNDERSÖKNING

Sex schakt i Ruddammsgatan, Eskilstuna

RAÄ 554:1, 556:1, Fristaden 1:6, Tunafors 1:6 och Tunafors 1:1
Eskilstuna socken och kommun, Södermanland

Johnny Rönngren

ARKEOLOGGRUPPEN AB, RAPPORT 2015:15
ARKEOLOGISK FÖRUNDERSÖKNING

Sex schakt i Ruddammsgatan, Eskilstuna

RAÄ 554:1, 556:1, Fristaden 1:6, Tunafors 1:6 och Tunafors 1:1
Eskilstuna socken och kommun, Södermanland

Johnny Rönngren

ARKEOLOGGRUPPEN I ÖREBRO AB
Drottninggatan 11, 702 10 Örebro
Telefon 019-609 04 10

www.arkeologgruppen.se
arkeologgruppen@arkeologgruppen.se

© 2015 Arkeologgruppen AB

Arkeologgruppen rapport 2015:15

Författare Johnny rönn gren

Grafisk form Nina Balknäs @ Högtorps Diverse

Omslagsfoto Vy över Ruddammsgatan med banvall till vänster om bilden. Vid bildens centrum skymtar tegelbyggnaden "Stockholmshuset". Foto från öster av Johnny Rönngren.

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriet Dnr R50223371_140001

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	5
Inledning	5
Bakgrund och kulturmiljö.....	5
Syfte och frågeställningar.....	7
Metod och genomförande.....	7
Resultat	7
Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen.....	9
Referenser	10
Administrativa uppgifter	11
Bilagor.....	12
Bilaga 1. Schakttabell	

Sex schakt i Ruddammsgatan, Eskilstuna

Figur 1. Karta över trakten kring Eskilstuna med den aktuella undersökningsplatsen markerat med en röd cirkel. Utdrag ur översigtskartan. Skala 1:250 000.

Sammanfattning

Arkeologgruppen i Örebro AB fick i uppdrag av Länsstyrelsen i Södermanlands län att utföra en arkeologisk förundersökning inom del av fornlämning Eskilstuna 554:1 och 556:1, inom fastigheterna Fristaden 1:6, Tunafors 1:6 och Tunafors 1:1 i Eskilstuna kommun. Bakgrunden till ärendet var att Eskilstuna kommun planerade att utföra markarbete längs med södra delen av Ruddammsgatan. Sex stycken schakt för fundamenten grävdes. Inga anläggningar eller kulturlager av antikvariskt intresse påträffades.

Inledning

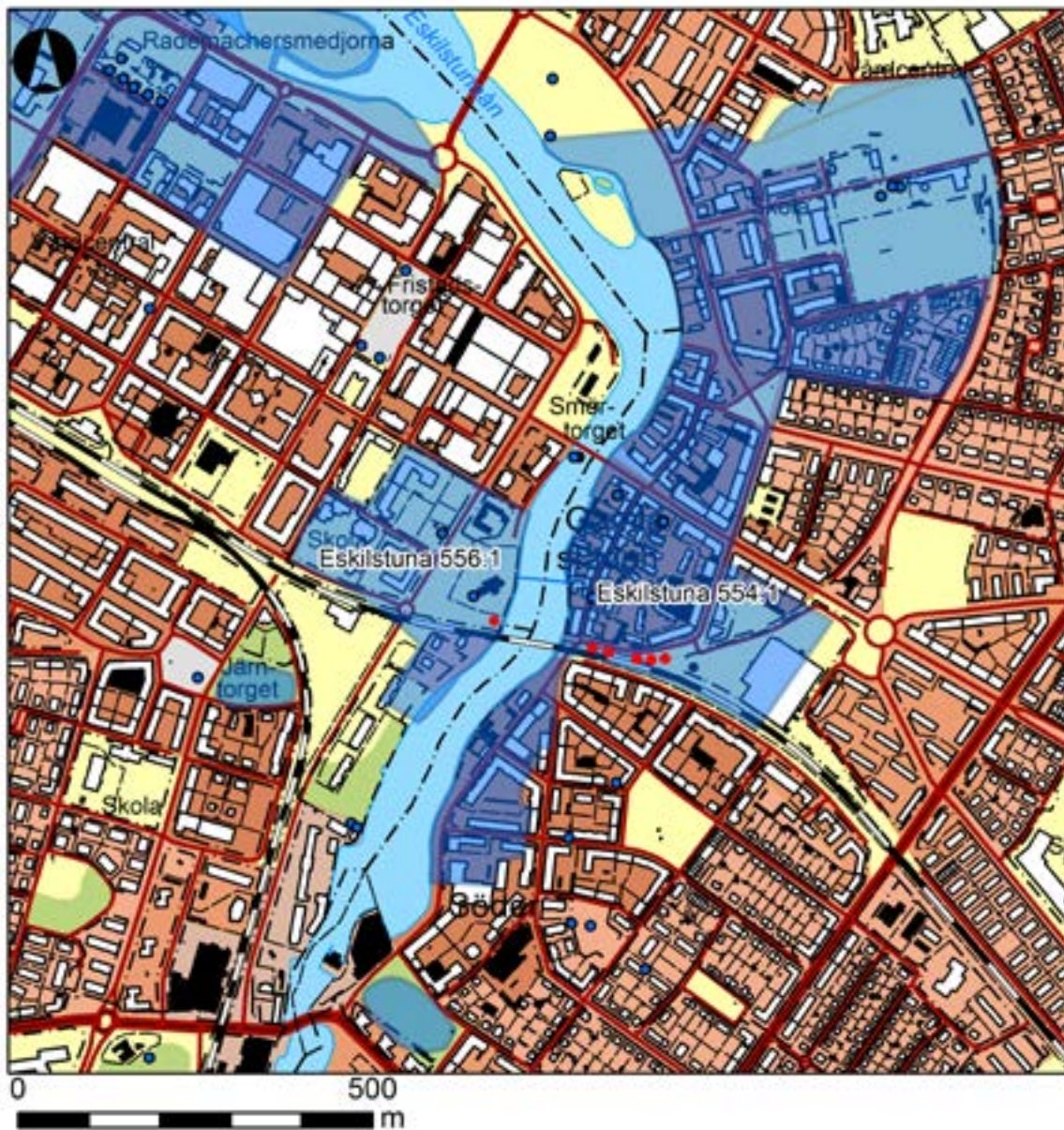
Länsstyrelsen i Södermanlands län gav enligt beslut fattat den 9 maj 2014 (dnr 431-1137-2014) Arkeologgruppen i Örebro AB i uppdrag att utföra en arkeologisk förundersökning inom fornlämning Eskilstuna 554:1 och 556:1. Eskilstuna kommun skulle inom fastigheterna Fristaden 1:6, Tunafors 1:6 och Tunafors 1:1 utföra markarbeten som förde med sig att fornlämning kunde beröras. Markarbetet innebar att fundament för ett antal lyktstolpar skulle grävas. Likaså skulle en 240 meter lång elledning anslutas mellan lyktstolparna och en gräsmatta om 500 kvadratmeter skulle anläggas. Fornlämningen Eskilstuna 556:1 består av stadslager från medeltid till historisk tid.

Arbetet utfördes vid skilda tillfällen mellan den 30 september och 5 november år 2014 av Johnny Rönngren och Mikko Helminen.

Bakgrund och kulturmiljö

Fornlämning Eskilstuna 554:1 består av ett 1000x500 meter stort område längs östra sidan av Eskilstunaån. På västra sidan omfattar Eskilstuna 556:1 området kring Fors kyrka. I dagligt tal kallas denna del av staden för "gamla staden". Inom ytan har tidigare Eskilstuna slott och kloster funnits. Omfattande undersökningar inom området utfördes åren 1961–62 av Sune Zachrisson som kunde konstatera lämningar från flera tider: en äldsta aktivitet från 700-talet efter Kristus, en boplatz under vikingatid, en möjlig medeltida träkyrka och murrester från en romansk stenkyrka med absid som daterades till 1000-talets slut (se Fornsök). Övriga undersökningar som utförts under 2000-talet har gett blandade resultat med i vissa fall gles förekomst av kulturlager. I andra fall har flera anläggningar och lager påträffats från vendeltid, medeltid och historisk tid. Fram för allt anses den äldsta medeltida bebyggelsen finnas kring dagens Köpmansgatan som sträcker sig i nord-sydlig riktning längs med Eskilstunaån.

Sex schakt i Ruddammsgatan, Eskilstuna

Figur 2. Utdrag ur fastighetskartan med fornminnesbilden i centrala Eskilstuna. De berörda fornlämningarna är markerade med text. Schaktens lägen är markerade med rött. Skala 1:10 000.

I den södra delen av Ruddammsgatan som omfattades av undersökningen finns en järnvägsbana med banvall, öppna gräsytor söder om gatan och bebyggelse längs dess norra sida. Järnvägen byggdes under 1870-talet. I området kring Ruddammsgatan finns en blandad bebyggelse med gamla tegel- och trähus vilka representeras av bland annat "Stockholmshuset" byggt år 1898 och intilliggande små trähus som bland annat tidigare hyst Sundborgs Snusmagasin under tidigt 1900-tal. Närmare österut är bebyggelsen ny med låga betonghus i funkisstil. Den nya bebyggelsen har ersatt tidigare äldre bebyggelse.

Syfte och frågeställningar

Syftet med förundersökningen var generell till sin karaktär och kan sammanfattas enligt följande:

- eventuell förekomst av kulturlager, deras karaktär och ålder
- eventuell förekomst av anläggningar och en bedömning av deras typ, antal och ålder.
- bedömning av eventuellt fyndinnehåll, deras typ, antal och ålder
- bedömning av vilka typer av aktiviteter som ligger bakom deeventuella kulturlager, anläggningar och fynd som påträffas på platsen.

Metod och genomförande

Inalles skulle en gräsyta om 500 kvadratmeter och ett antal lyktstolpar med cirka 240 meter nedgrävd elledning anläggas. Emellan tid krävde inte allt markarbete att man skulle gräva djupare än 0,3–0,5 meters djup. Vid arbetet med lyktstolparna behövde man dock gräva mellan 1–1,5 meters djup och det var framför allt vid detta arbete som en arkeolog närvarade.

I enlighet med beslutet skulle den antikvariska kontrollen huvudsakligen göras efter att schaktet öppnades. Motivet till detta var att närområdet visat gles förekomst av kulturlager. Eventuella anläggningar och kulturlager som påträffades skulle mätas in, dokumenteras skriftligt och med fotografi. Stratigrafien skulle också dokumenteras genom sektionsritningar. Även schakten mättes in och dokumenterades. Mätning skedde med RTK-GPS i koordinatsystemet SWEREF 99TM. Mätdata lagrades i Intrasis 3 och redigerades i ArcGIS 10.1.

Resultat

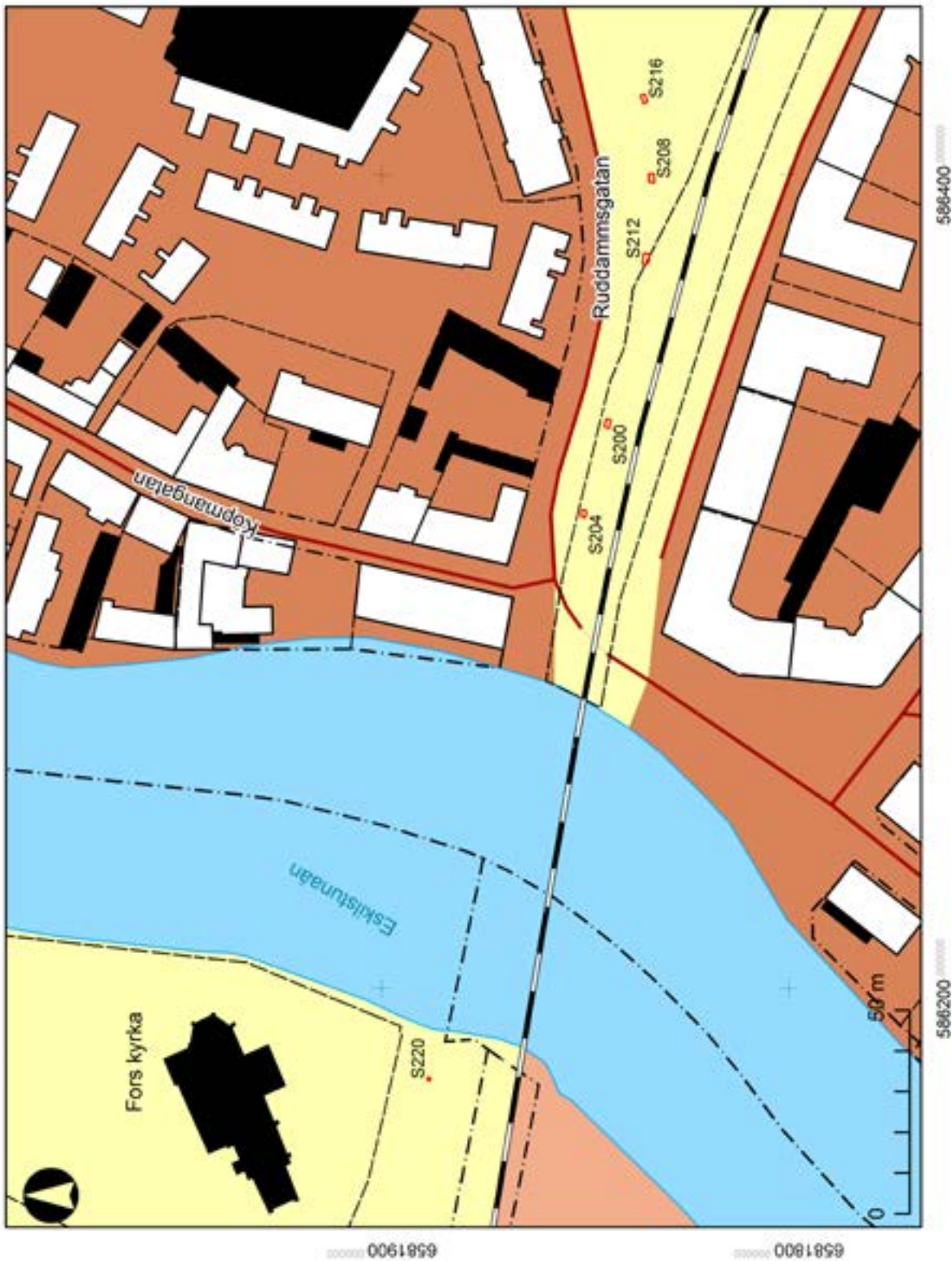
Vid arbetet grävdes sex schakt om sammanlagt 9 löpmeter och 13,5 kvadratmeter för lyktstolpsfundamenten. Allt övrigt markarbete krävde inte ett större djup än 0,3–0,5 meter, vilket innebar att schaktningen endast berörde påförd matjord. Schakten som grävdes var mellan 1,5x1,5–2x2 meter stora och grävdes till ett djup av 1,5 meter.

Schakt S200, S204 och grävdes i en slänt till en banvall och innehöll stenfyllning från banvallen som täcktes av lera och matjord.

Schakt S208, S212 och S216 grävdes i en plan gräsyta och innehöll vid 0,5–0,7 meters djup ett utfyllnadslager med träflisor, puts och tegelkross. Teglet hade en djupröd färg med grova magringskorn från kvarts. Lagret härrör troligen från tidigt 1900-tal då delar av den äldre bebyggelsen revs och ersattes.

Schakt S220 grävdes på västra sidan om Eskilstunaån cirka 30 meter söder om Fors kyrka. Schaktet innehöll endast omrörda massor efter sentida markarbete och kabelgrävningar som redan gjorts i området.

Sex schakt i Ruddammsgatan, Eskilstuna

Figur 3. Schaktplan med schaktens läge. Skala 1:1500.

Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen

Förundersökningens syfte var att dokumentera de anläggningar och kulturlager som eventuellt påträffades vid markarbetet. Detta kan sammanfattas enligt följande:

- eventuell förekomst av kulturlager, deras karaktär och ålder
- eventuell förekomst av anläggningar och en bedömning av deras typ, antal och ålder
- bedömning av eventuellt fyndinnehåll, deras typ, antal och ålder
- bedömning av vilka typer av aktiviteter som ligger bakom de eventuella kulturlager, anläggningar och fynd som påträffas på platsen.

Inga anläggningar eller lager påträffades vid undersökningen. Schakten mättes in, dokumenterades skriftligt och fotograferades.

Arkeolog övervakade arbete som skedde vid ett större djup än 0,5 meter vilket innebar att endast schakten för fundamenten dokumenterades. Övrigt markarbete behövde inte gräva djupare än 0,3–0,5 meter. Elledningen som grävdes nyttjade till större delen redan befintliga kabelrör eller nedgrävdes till 0,3 meters djup.

Förundersökningen följde de direktiv som angetts av Länsstyrelsen i Södermanlands län.

Sex schakt i Ruddammsgatan, Eskilstuna

Referenser

Digitala källor

Fornsök (2015-01-10)

<http://www.fmis.raa.se/cocoon/fornsok/search.html>

Administrativa uppgifter

Landskap: Södermanland
Län: Södermanlands län
Kommun: Eskilstuna kommun
Socken: Eskilstuna socken
Fastigheter: Fristaden 1:6, Tunafors 1:6 och Tunafors 1:1

Arkeologgruppens diarienummer: Ag 2014_09
Länsstyrelsens diarienummer: 431-1137-2014
Projektnr: 2014_09
Fornlämningsnr: Eskilstuna 554:1, 556:1

Projektledning:
Johnny Rönngren

Personal:
Mikko Helminen, Johnny Rönngren

Undersökningstid: 2014-09-30 till 2014-11-05

Exploateringsyta: —

Undersökt yta: 13,52 m², 9 löpmeter

Läge: Ekonomiska kartan, blad 10G 6i

Koordinatsystem: SWEREF 99 TM

Dokumentationshandlingar som förvaras i ATA, RAÄ, Stockholm:
—

Digitalt arkiv:

Digitala data förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Fynd:

Inga fynd omhändertogs.

Bilaga 1. Schakttabell

Schaktnr	Storlek	Djup/m	Beskrivning
200	2x2	1,5	Schaktet lades i slänten till en banvall och innehöll stenfyllning och påfört material: Matjord - 0,1 meter. Påförd blålera - 0,2 meter. Stenfyllning banvall - > 1,2 meter
204	1,5x1,5	1,5	Schaktet lades i slänten till en banvall och innehöll stenfyllning och påfört material: Ruderat matjord - 0,2 meter Stenfyllning banvall - > 1,3 meter
208	0,9x1,6	1,5	Schaktet lades på en plan gräsyta och innehöll ett utfyllnadsmaterial av tegelkross som troligtvis härrör från tidigt 1900-tal då bebyggelse på gatan revs och ersattes. Matjord - 0,2 meter Beige silt - 0,3 meter Utfyllnadslager med träflis, tegelkross och puts - > 1 meter
212	0,9x1,6	1,5	Schaktet lades på en plan gräsyta och innehöll ett utfyllnadsmaterial av tegelkross som troligtvis härrör från tidigt 1900-tal då bebyggelse på gatan revs och ersattes. Matjord - 0,3 meter Utfyllnadslager med träflis, tegelkross och puts - 0,5 meter Kompakt blålera - 0,3 meter Åsgrus - >0,5 meter
216	0,9x1,5	1,5	Schaktet lades på en plan asfalterad yta. Asfalt - 0,05 meter Bärlager grus - 0,2 meter Utfyllnadslager med träflis, tegelkross och puts - 0,6meter Åsgrus - 0,6 meter
220	0,7x0,6	1	Schaktet omgrävt vid tidigare kabeldragningar som sträcker sig genom schaktet.

